

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి.

అక్షర పరిశోధనా మండలి

హామి పత్రి

వీ.నం 295

జననం 4766

43

హామి పత్రి హామి పత్రి - గామి.

ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథము.

ఆంధ్రగ్రంథమాల. 29.

మ మ తి .

ఇ డి

సోమరాజు—మానుజ గాస్పిగాడి:

రచియింపబడినది.

అయ్యగారి నారాయణమూర్తి బి. యే. బి. యల్. గారిచే

సంపాదించబడినది

మొదటికూర్పు.

నిడదవోలు

ఆంధ్రప్రచారిణీముద్రాక్షరశాలలో

ముద్రింపబడినది.

1916

వెల రు 0—3—0.

ప్రీతి క.

ఇది స్వకపోలక త్పితమగు చిన్నికడల. ఈ గ్రంథము
 నురచించిన సోమరాజు రామానుజరావుగారు భాషాసేవచే
 యుచున్న మాయూరిభగవచ్చారిగారి గ్రంథచిలయమునకు సరివి
 న్వాతంత్ర్యములతోదీని నొసంగిసండులకు వారికిమేమంత
 యుగ్మతజ్ఞాపూర్వక పెందనము లర్పించుచున్నాము.

సంపాదకుడు.

కృతీసమర్పణ.

ఈ

చిన్నినవలను

స్వర్గస్తు రాలును

మా

పెదతల్లియు

నగు

కాళికూరి వేంకటనరసమాంబకుఁ

గృతిగా

సమర్పించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు

గ్రంథకర్త.

కీర్తనామల ౪౪.

హే మ వ తి .

మొదటి పాదము.

శ్లోకము.

అదిగోపక్రమం. నామ వాక్యార్థము. ఎంత గొప్ప
అంశమును తెలుసు. గాక్షులు మహాభయ కరముగా ను
చుండును. మహాభయము నొందును. మహాభయమున
క్రియ వేరును చేయు. వేగమున గొప్పమును
నామ వాక్యము లక్షణము నిర్వచించును. మ
ర్బమును దీర్చును అత్యంతముగా కోరి నామ
వాక్యమును గ్రహించి "కా! కా!" యని యుచు
చుండిను.

అట్లేనుభవించుకొనుము. గాక్షులను దీర్చును
నామ వాక్యమును గ్రహించును. అంతయు ప్రాంత
తుడై, బ్రహ్మానందమునై, నిర్భయము, యుండును.

అతనిసర్వాధ్యయవములలో నొక్కటిగేనుని యొకింతేనించ
లించుటలేదు.

రాధాకృష్ణమందిరము గోవాలపాలము దోణపు
తట్టచున్నది. దానికి మీసము చుండి గృహమును
పూరియిండ్లగుబచ్చే గొడ్డల మురికిపడు ఫలము
తైపోయింది. సాధమగుచేత, అదిగల మూల
తత్త్వమునతో కాక, యామందరిమునుకు పాహుబాహు
లంటుకొని ఉన్నా.

బ్రహ్మచారికిక్క కౌకయునోను కినిస్థమని
చాలాబయ్యె, కలుగుబడియుండెను. ఆమెకు సుమారు నాలు
వదియే పండువచ్చును. ఆమె చాలావండ్లది. ఆమె గూతా
రము సాధ్యము, గామోళవంతును స్వీకరించుచుం
డెను. ఆమె వానికన్న కలుగుబడియుండెను. ఆమె గుం
'కాగ' కన్నప్రేమతో నాగ' బ్రహ్మచారినికొ జూచుచుండెను. ఆ
మెవారోచానముల నొకేమనాగుని పై యుండెను. అ
విమలభాగినాగినికొనికొని గూగుచుండెను. పరిపూర్ణముః
భావేశమకరిగిన గామెకు దాని ముక్తిచుచ్చుటలేదు. మ
నస్సుల నొకే మె చాల య్లోంచిపోవచుండెను.

ఒక్కొక్కప్పుడామె దురుగనన్ను సదాధాగావృ
తంబు లగుచుండెను. అప్పుడొకటిరెండు నేడికన్నీటించు

భూమి నేలరాలి కంటనే యాద్యైవమిదై శుభ్రమందెను. ఆ
మేళాఖంబులు కేమికారణమో నానందమునకు వచ్చెను.

బ్రహ్మచారి యొకడు కలగెను. అతడు చిన్నవాడైనా బెను.
అతని ముఖము స్త్రీల ముఖముల వలె కనిపించెను. అతడు బ్రహ్మ
యలడనా. బ్రహ్మచారిని చూచి పోయెను. గంధర్వ
వేషములందును వాని మోములు అంతయు సూచించిరి. గ
మనానియేను. అతడు అంతయును గాంచి “అట్లు!
నీవీ క్రింద కిందచిత్రించు” అని చెప్పెను.

“కుమారా! నీవు చిన్నవాడవు. నీవు చిన్నవాడవు. నీవు
ముచి చిన్నవాడవు. నీవు చిన్నవాడవు. నీవు చిన్నవాడవు. —”

బ్రహ్మచారి యామోక్షమును గాంచి స్త్రీమొదలైన
అతనికాంతలు ముఖములను నుంచెను. అప్పుడాతడు
తృప్తి కీర్తనలు చేయుచున్నాడు.

“అట్లు! నీవు కేవలమగుడిచామముండు. నీవు సలయు
నా లిలంబును గామములు. కాని, నాచేతనమును సలయు
నే నీవు కృత్యములు నీకు వివేకము. నీవు కృత్యములు నీకు
నన్ను—”

“నాకీ భూమిని నీవు కేవలమగుడిచితివి. నీవు
కుమారా! సంతోషింపుము. నీవు కేవలమగుడిచితివి
నది?”

శ్రీమద్భక్తము ౩౩.

"అమ్మా! నాకు వివాహముచేసికొనవలయుననుబుద్ధిలేదు. ఎన్నో కష్ట పడ్డదవు? మామామ! నొక్కగా రాక్షసివేదానికిచ్చి పిన వామొచ్చెననిచిగాడు. మిచేయదును? నా బుట్ట నుంచి నోడలగుండావాళి వ్రాసినదిగాని నామొచ్చెనుమా. నాకిది శిశువుగాను—"

"శుభాగా! కృపించు నీవు వృద్ధులైనవనిను. ఆరాక్షసిమొచ్చి నీ కేల పుట్టిమి! డి కంఠించినదు రాక్షసుల మూలం కల్గి పట్టాచ్చును? "

అమ్మా! నీ నుకానది నీ నదో రాక్షసి తిను నీకు వివాహముచేసి నీ మూలం దిచ్చి కేమియనవలయును. దానిని గుఱుము—దానిని తొలగివేయవలయును చచ్చిపోవలయును. నామాతని—"

"అమ్మా! దానిని తొలగివేయవలయును నామాతని నొడవొడిగివేయవలయును. నీమూలం దిచ్చి కేమియనవలయును. దానిని గుఱుము—దానిని తొలగివేయవలయును చచ్చిపోవలయును. నామాతని—"

"అమ్మా! దానిని తొలగివేయవలయును నామాతని నొడవొడిగివేయవలయును. నీమూలం దిచ్చి కేమియనవలయును. దానిని గుఱుము—దానిని తొలగివేయవలయును చచ్చిపోవలయును. నామాతని—"

"అటులా ! దానిని పోయి తోసివేసుకుంటే కాథా రములగు. వాని యుక్తికాని నోచుకుంటే. శిష్యా సంఘా మ్మపై నట్టియపనింది చ్చేయును — "

"ఇచ్చేద వృత్తిగాని వానియైనను చూచితిని. నిచ్చెయమిగిలినది నీవు నీ సలబులందొక్క సది దురాత్మురానిననినీ ! "

"దాని కేంకరింతు. పోయివేట్టెదగు. "

"నిన్న నాకు నీది. నీది నీ కిచ్చిపాపానికి యాంక్షింపును భగవద్భావము నీది కేదరు — "

స్వీకృతమారుని శ్రీశేష కుమారుని. ఆమె చాల సరిశ్చిభావము కింది. ఆమె కుమారుని కుం జన్మని గెనంత చెప్పెను. కాని, యాంక్షింపించు. ఆమెకును జాతీగోప ముం జచ్చెను.

"కూర్కుడా ! నీవు నామాటవిననా ? " అని యెను.

"క్షమింపుము ! జననీ ! నీమాట నీవెయమున విన నిమాట సత్విము. "

"తల్లిమాట విననివాడు పుట్టినను నమా నమే ! "

స్వీకృతమారుని వేయము మాటలకు లెదు. ఆతడు

మరియు నీ పాపములను గురించి నేను, పాపములకు సంకల్పమును నిలుపి నీ పాపమును.

కొంత : : : కరణము.

కొంత : : : కరణము. అది నీ కరణమునకు గాఢమునదికాదు. ఒకరికడ నుండిదికాదు. అది కాలచక్రముతో పాటు దానిననుసరించి గిరగిరదిరుగుమందును. అది సమయచ్చవచ్చినవారి నాశ్రయించును. తన కిష్టములేనివోట నది గాఢముననే యాశ్రయింపదు. ఆశ్రయించినవారు నీరుకేంద్రమునను మహాన్నాస్థిమందును. అదృష్టములేనివో వాడుపాల్కున్నతము పక్షములలోను చుండును. అదృష్టములేనివారు కేమాటనాడినను, ఏమిచేసినను, అన్నియుఁగలఁగనుచుండును. అదృష్టమునకు జెందియాలోచించిచేసిన నేకార్యమును గలఁగానేరదు. ఆతఁడేమాటనాడినను జనులకుఁ గిష్టముగ నేయుండును.

• గోపాలపురమున నొక పుష్కరికకలను. ఆ పుష్కరికలో సోపానములపై నొక నాటిరాత్రి యొక వనితాపతి యాసీ

సయ్యెముగడెను. ఆమె జున్నాఁ నూనదన్నయై భుజింపఁజూచి
ధారి నేలుకాని సతియొంటియమానమానయై యుండెను.
ఆమెయొక్కొకమారు పుష్కరికి గళజూచుచు నేదియో
కార్యమొ ర్పనుపయ్యెనుగొని యుండెను.

గాథాంధకారము దొరికినది గాని కష్టమైయుం
డెను. తారకాసమూహకాంతి కొలదిగ భూమిపై గి
రిగి నుండును. అది కృత్యపక్షము. చంద్రుడొనాడు రెం
డు—లేక—మూడు—గురులేమో—యగుననుమందు
ను. గారము, చాకటి రెండు గీడుములుమాత్రము కాన్పిం
చుచున్నవి. అవి యూరినోనిగీడుములు—క్షణక్షణమును
సరిలేనిములునున్నవిగా మెదలవలెను—మొదల—మొ
పుష్కరిశీతలం ననబ్రహ్మచారి మచున్నచక్షుశిలంబులు
నుంచలిపిములునుండెను.

సామెతలకేక యశ్శ్రీలదాఃఖనివగ్నయైయుండవల
యును, ఆమెయెవరు, ఆమె యధాగ్యయగుపార—

హే మ ప తి.

మూడు పాత్రలు.

తాత్పర్యము.

ఇప్పుడు పూర్వోక్త సింధుదళములు తెలియుటకై
మాచదునరులకు మేముకింది పూర్వోక్త నిగతిగింపఁ బూ
నెదము.

గోపాలపురపుజమిందారుఁడు నారాయణరాయలు.
అయఁచనిపోవునప్పటికి స్వస్థకుమారునకు నాగివయ్యెడు.
నాల్గేండ్లశతముగ, ఇరుదియెరిమిని నిర్మముల భార్యను వి
డిచి నారాయణరాయలు తనమాప్పదివయ్యెట కాధర్మ
మందిసతరునాత కుముదనతి యన్నయగునగేంద్రబాబే
జమికార్యములఁ జూచుచుండెను.

నారాయణరాయల కొకమిత్రుఁడుండెను. అతనిపే
రు నవీనచంద్రుఁడు. అతనికొకకుమారుఁడును కుమార్తె
యు నుండిరి. ఆశనికుమారుఁడు చనిపోయి, కొన్నినాళ్లు
దయ్యెమ్మయుండెననికూడ వాడుకకలిదు. ఆశనికూతురు
హైమవతి. ససేనచంద్రుఁడుకూడఁ జనిపోయెను. సగేం
దుఁడు తనకుమార్తెయగు హైమవతిని, హైమవతిని స్వ
ర్గకుమారునికూడఁ విన్ననాఁటినుండియుఁ జెంచెను.

స్వగృహమారున కేశన హీరనీయవలయునని నశేం

ద్రబాగునా, అయినను. హీరకుగూడ నాతనిపై నట్టి
య్యజానురాగమొండెను. హీరమణి కేశారణముననో
హైమవతియచిస సహజముగ నీర్ష్యయుండునది. అందులకుఁ
గారణమేమో యామెగూడ నెఱుంగునని చెప్పఁబాలము.
హీరమణి కట్టియ కాణ్ణమిండ్రి స్వపరింఘట దైవనియో
గమెకాచి వేటుకాదు—

స్వగృహమారుడు హైమవతిని మోహించియుండె
ను— హైమవతి మూలచిమోహించియుండెను. నారీయశ్యో
స్యప్రణయ విరాధమని హీరమణి మెఱుంగును. ఈవిష
యముకూడ నామె యీర్ష్యచిస మడించెను.

స్వగృహమారుడు హీరమణి హైమవతినిచ్చేష్టింపి
యున్నసంగతి తెలియును. ఆతఁడు పుష్పపిష్పి దామెను చా
లమందలించుచుండెను. కాని, యీర్ష్యాబద్ధమగు హీరమణి
కామాటలు కంటకసదృశములై యుండెను.

కొన్నినాల్గొ కొకినాడు నారుముల్ద్రును సుక్తిమతి
నదికి స్నానార్థమేగిరి. బాల్యచేష్టచే వారిట్టిబులాది నూపి
చాలనోతుకేశిరి. హీరమణి హైమవతి లోకప్రియ, స
స్వగృహమారుడు వేలొకప్రియ, స్నానమారుచుండెరి.
అప్పుడు హైమవతి యాడఁబొలంబడిపోయెను. హీరయ

సం. 1

హైమవతి.

అచుచువచ్చి యావృత్తాంతమును స్వర్ణకుమారుని కెఱిగించెను. స్వర్ణకుమారుడు చాలవెదకెను. కాని, హైమవతి కాన్పింపలేదు.

ఆరిడేడ్చుచు బట్టణములోనికివచ్చెను. ఊరంతయు గుంపుగూడి యాడలంబుల వెదకిరి. కాని, హైమవతి కాన్పింపలేదు.

హైమవతిమరణమునకు హీరమణియే కారకురాలని స్వర్ణకుమారుడు సంపూర్ణముగ సమ్మియుండెను. ఆనాఁ టినుండియు నాతనికి సగకిరియెను. ఆకాణము నొకటి వివాహేచ్ఛ తప్పిపోయినది. అట్లుపై నొకత్యోతియును వచ్చి హీరమణివివాహమాడితాననవాడు మృత్యువునందుని చెప్పెను.

నాలుగవ ప్రకరణము.

హీరమణి.

రెండవ ప్రకరణమున మనమువదలిన హీరమణివృత్తాంత మీమకముచ్చటించవలయును. హీరమణి యట్లా శిలానిర్మితపుష్కరిణీసోపానములపైఁగూర్చుండెను. ఆమెకు స్వర్ణకుమారునిపైఁజింతితక్కువేతేమియునులేదు. ఆమెయూ

లోచనలలోనే నిమగ్నయైయుండెను. ఆమెచిహ్న మేకాగ్రి మైయుండలేదు. అనేకభాషములచే సంపదించిపోవుచుండెను. ఆమెకష్టపడుచు గాఢాంధకారమువ్యాప్తమైనవృత్తాంతమే తెలియజేసెను. ఒకవేళఁ దెలిసినను, ఆమె దానికి భయపడుటలేదు. పితాచము లామకుజ్ఞప్తివచ్చుటలేదు. వచ్చినను, పితాచము సన్నేమిచేయును? ఆపితాచము స్వస్థునూరుచుదెచ్చినాయెర్వఁగూర్చుంపఁజెట్టి నేనాతనిఁ దరిపిర నేకాంతముగఁ జూచినపిమ్మట నన్నుఁ జంపినఁదంపనిముక్త అప్పుడు నిర్విచారముగఁ జచ్చెనను. " అనుకొనుచుండెను.

ఆమె సాయంకాలముననే యచ్చటికివచ్చినది. ఆశలంపులతోడనే యామెకుఁ జీకటిపడిపోయినది. ఇంకను నామెకింకేగవలయుననుశలంపేలేదు. ఇంటియొద్ద నామె కొఱకెవ్వరును వెదకికొనరు. అది జమీందారునికృపామా. ఎన్నోరేంకకేగినదియు నెవ్వరును తలంపరు. వచ్చినవారికి భోజనము పెట్టుదురు. లేచిచానికలేదు.

హీరమణి యింక నల్లీ కూర్చుండియుండెను. ఆమె యెదుట నాకసిత్రముగ నొకవిక్రమము సాక్షాత్కరించెను. ఆమూర్తిగాంచి హీర యదియొక ధాకినీవిగ్రహమని తలంచెను. ఆమె వెంటనే,

మనశ్చమేయైసను సముక్తస్త్వోన్యతిని. నేను స్వస్థింశ్చమే
యునునో నీకుఁ దెలియదు. నీయంతము ను మూచువలయును,
నేనూగకుండువాఁడనుగాను. నీయంత్యకాలమున నేనొకమన
కార్యమొనర్చెదను. నురాత్మస్థురాలగునీకుఁ దెలిపియు
శ్చిత్తి. మీలోకమున నెవ్వరును జేయఁజాలరు. కాని, పర
లోకమున నాప్రభువు నీన్నఁ జాలఁజేయఁజేయను. అప్పుడు
నీవాతనియెదుట నేమియుఁ బ్రత్యక్షమియఁజాలవు. హీ
రా ! ఇది నిశ్చయము. నీకు లజ్జాదా. భాగములెప్పుడు సర్వ
శ్రమారహితమనెను నిశ్చలజీవమును బలవంతమగు శుద్ధ
ముచే బాలాన్వితవి. దురాత్మరాలా ! నీన్న నేనిక విశేష
ముగ నేమియు ననఁజాలను. నీకుఁదగినంత భగవానుఁడే ప
రలోకమున విధించియున్నాఁడు. నేనికఁ జూయెదను. నన్ను
మాత్రము జ్ఞప్తియందుంచుకొనుము. నీయంత్యకాలమున
నో, అంతకుకొంచెముపూర్వమో— నేను నీకడకువచ్చి సర్వ
వృత్తాంతములను జ్ఞప్తికొనెదెచ్చెదను. నీవుప్పుడు పశ్చాత్తాప
పడినట్లైన నీసర్వపాపములును నాశనముకాఁగలవు. హీ
రా ! పోవుచున్నను. నాపేరు నవకుమారుఁడు— ”

అని యావ్యక్తి గాఢాంధకారముననదృశ్యమైపోయెను.

హీరమణి తన చెండు చేతులతోడను శిరస్సుమీఁద
బాదుకొనుచు దుఃఖింపనాగెను.

అదిగో మే! మే! మే!

విదవప్రకరణము.

అదిగో మే!

హీగమనీ హృదయమును రాశము పాపకలుషితమై--
మహాపాపాంధకారావృత్తిమై-యుండెను. ఆమెహృదయసంజ
సిద్ధిభూమి పాపాంధకారవృత్తిమున నొకసత్త్వము గాన్పిం
చుచుండెను. జ్యోతిష్కాండీనపాపకులన్నియు జ్యోతిర్మ
యూంచితాకృతి నాయంశకారవృత్తిమున నామెను సత్త్వ
భ్రాంతిగొల్పుచుండెను. మహాపాపపంకిలమగు నామెహృద
యమునందలి సిద్ధాంధకార మించుకతొలగి యాస్థానము
న నాసత్త్వము ప్రసేపించెను. అదియే యామెహృదయ
భావములనెల్ల నొక్కక్షణములో మార్చివైచినది.

ఆమెభావనాప్రసంగ మనంతమయ్యెను. హృదయ
ము నిమోక్షాన్నికంటకశిలామయప్రదేశమైపోయెను. ఆప్ర
దేశమున నాభావములు సరిగాఁ బ్రయాణమొనర్పజాల
కుండెను. ఒక్కొక్కచో జారికిందఁబడుచుండెను. జ్యోతిష్కా
నినచరము లామె కత్యంతవిశ్వాసమును గలిగించెను. ఆవి
శ్వాసముచే నామె కొకసత్త్వయోదేశము జనియించెను.
ఆభయముచే నామెనదన మాధ్వీకృతమయ్యెను. ఆమెమన
స్సు సంవలించిపోవుచుండెను. ఆవేదనముచే శరీరము వణఁ

కుచుండెను. గుండెలు కొట్టుకొనుచుండెను.

ఆమెభావనాప్రపంచమున, సనేకములుగూనిచి పటములు దృష్టములగుచుండెను. ఆచిత్రీపటములుకూడ నామెభయమునకుఁ గారణములయ్యెను. ఆపటములలో నొకటి, హైమవతిమరణసమయప్రదర్శనము. ఇంకొకటి, తనమరణసమయప్రదర్శనము. వేటొకటి, తనమరణసమయమున జ్యోతిష్కుఁడుపచ్చి మాటాడుట—తేజస్సునెదుట నిలిడతిమంగు నిల్వనేర్చునా? సత్యమునెదుట పాపమునిలుచునా? సరళస్వభావమునెదుట కపటభావము నిలిచియుండునా? తేజస్సు—సత్యము—సరళస్వభావము—వీనియెదుట, అంధకారము—పాపము—కాపకము—ఇవియెల్ల విలువములైపోవును. అట్లే జ్యోతిష్కుని సత్యవాక్యముయెదుట హిరణ్యనిపాకకృత్తియు బయటఁబడియెను. అప్పుడామెహృదయసముద్రమునఁ బశ్చాత్తాపబడబాసల ముదయించెను. ఆహృదయదాహముచే నామె తాను హైమవతింజంపుట దోషమని తెలిసికొనియెను. అప్పుడు నిశ్చయముగఁ దానొందైన సర్వపాపములకుఁ బరలోకమునఁ దగినప్రాయశ్చిత్తముగలదని యామెకు భీతికలుగఁజొచ్చెను. ఆమె చుట్టను చూచెను. అంతయు గాఢాంధకారము. అప్పుడామెకు భీతికలుగెను. అచ్చటనుండి లేచి గృహభిముఖయై వెడలిపోయెను.

పోవునుండఁగ నామెకు మార్గమధ్యమునఁ బడునొకండుగఱ
టలు కొట్టిసంస్వడి వినఁబడియెను.

ఆ ఆ వ ప ౧ క ర ణ ము.

న గేంద్రబాబు.

కుమారుఁడగుసుందర్నిపైఁ గోపముఁజెందినకుముద
వతి యెచ్చఱి కేగింది. ఆమెకు నిశ్చయమిది గుమారుని
పై నంతికోర్కొధమునచ్చెనా? లేదు. ఆమెకుఁ గోపము వ
చ్చినను, నది చిఁకాలస్థాయికాదు. ఆమెకుఁ గుమారునియం
దుఁ జాలప్రేమ. శిశువనసభననున్నకోర్కె నాశించు తీర్పఁ
జాలకుండుటచే నామెకుఁ గోపమువచ్చెను. కాని, యింమె
చాపము వెంటనే యాకోర్కొధమునకుఁ దగినపశ్చాత్తాపమునం
దెను. ఆమె తనకును, తనకుమారునకును, జరిగిన అంభాష
ణమును నివేదించుటకై తనతిమ్ముఁడగుగేంద్రునికడ
కేగెను.

ఆతిఁ డప్పుడు సువిశాలోన్నశిశుంకరహరత్రయమున
నాసీనుఁడైయుండెను. అది రాధాకృష్ణమందిరము నానుకొ
నియే యున్నది. అది విచిత్రాలంకారపరిసితంబై, సమున్న
తమై చాలనందముగ నుండెను. దానిని స్వర్ణకుమారునితం

డిగ్రీయగునారాయణరాయలు కట్టించియుండెను. హైమవతి
నగేంద్రుని డొకతివారిపైనున్న కుక్రిపె నాసీనుఁడై తన
ముందుఁగలబల్లమీఁదనున్న లెక్కలకాగితములను చూచు
కొనుచుండెను. దగ్గరకే యాతనియుద్వోగియుండెను. కుము
దవతి యచ్చటకునచ్చెను.

నగేంద్రుఁడక్కా ! ఏమివచ్చితివి ? కూర్చుండుము.
కుముదకూర్చుండి యిట్లనియెను.

" బాబూ ! నగేంద్రా ! ఏమిచేయుదురు ? వానిమ
నస్సు తిరిగినదికాదు "

" ఏమనియెను ? "

" ఈవిషయమునఁ దన్ను మందలింపవలదనియెను-- "

" ఏమి తానువివాహమేఁగూడఁదా ? "

" అడఁడట ! "

నగేంద్రబాబు చాలనాలోచించెను. ఆతనికి స్వగృకు
పూర్ణునిచేప్రసాదము బాగుగఁ గాల్పింపలేదు. అలోచింప
నాలోచింప నాతనికి స్వగృకుమారునిపైఁ గోపముకూడి ను
దలించెను.

" వానియభిప్రాయమేమి ? " అని గంభీరముగఁ
బలికెను.

" వానిని హైమవతి ప్రేమించియుండెను. హైమవ

హై మ వ తి.

తని వాడు పేర్మించియుండెను. అట్టి హైమవతి యకాలమ
రణమునకు హీరమణియే కారకురాలని వాడు శిలించుచు
న్నాడు. ఇక వానిసమ్మతము వ్యర్థముకాజాలదు—”

“ హీర హైమవతి సతిలజలంబుల దోసినదా ? ”

“అమాట చాలమందియనుచున్నారు. కాని, నాకా
సమ్మతములేదు ”

సగేంద్రుడు మాటాడలేదు.

“ అదియుగాక, మొన్నటిజ్యోతిష్కుడు—”

“ వాడొకనురాస్త్రుడు—అది కేవలము మోస
ము. వానిజ్యోతిషముభస్మమగుగాక ! ”

“ నీవాకమారు వానితో మాటాడుము—”

“ ఎక్కడనున్నాడు—? ”

“ రాధాకృష్ణమందిరమున—”

“ ఏమిపని ? ”

“ జపము ! ”

“ వీని కీజపమెచ్చటదాపురమైనది ? ”

ఇట్లని సగేంద్రబాబు స్వర్ణకుమారునికడ కేగుట
లేచెను.

హై హు న తి.

ఏడవప్రకరణము.

దురాగ్రహము.

నగేంద్రబాబు బ్రహ్మచారి మహాశయునికడకుఁ జూ
యెను. ఆతఁడు చాలఁ గోపముతో నచ్చటకుఁజూయెను. అ
ట్లు రాధాకృష్ణభవనమునకేగ నచ్చట స్వర్ణకుమారుఁడు
నిమిలిత నేత్రుఁడై ముక్కుమూసికొని జపముచేసికొను
చుండెను. నగేంద్రబాబున కౌతనియునికి కోర్కొందయము
నకుఁ గారణమయ్యెను. ఆతఁడు నిమిషకోపి. అందు తాను
చెప్పినమాటవిసకుండుటయు, తనకూఁతుంజేసికొనకుండుట
యు, నామెను వాపాత్మరాలిఁగా నెంచుటయు, నివియన్ని
యు, నాతని సహజకోఁధమును సముద్వలితముకావించుచుం
డెను. ఆతఁ డల్లనిఁ జూచుటతోడనే “స్వర్ణా ! ” యని కేక
వైచెను. ఆతఁ డులికిపడి కన్నులువిచ్చెను. ఆతనిదైవ
ధ్యానము—భక్తిభావములు—అన్నియు వికల్పములై పో
యినవి.

ఆకాలమున నిష్ఠాగరిష్ఠులగువారికి భంగముగల్గించుట
మహాపాతకముగ నెంచఁబడుచుండెను. దానిని నగేంద్రబా
బుకూడ నెఱుంగకపోలేదు. ఆతఁ డిట్టిపాపకార్య మొనఁపుట
కిదియేమొదలు. కాని, యాతనికోఁధావేశమునెదుట నాత

అర్చన

హై మ వ తి :

నికీ బాపపుగూటికి కులాజ్ఞానము లేకపోయెను. స్వస్థకుమారుల
డాతనింజూచి, .

"మామూ! నమస్కారము. కాని, చాలబాపగార్య
మొనరించితిడి—".

"ఏమిరాదురాతా! ఏమంటివిగా! పాపకార్యమా!
నేను పాపనా? నీకు నోరెట్లు చ్చినది? నీనాలుకచీలికలుగాను—"

"నీవుకోపపడిన నేనేమింజూలను? "

"అనుకు నీవెంత పెడవు? నీదొంగి జపమునకు భం
గముగల్గించుటకూడ బాపకృత్యమా? "

"గామ! రామ! వాపముప్రహరంబగుగాక! "

"ఏమి! నీకు నాకూతు రంతింపవా? మున్నెదా? "

"నాకామెలదు. మామూ! నీవుబలవంతివుండెడిచే
యనెంచితివా? "

"దుర్మార్గుడా! నీపెండ్లియెంతి చేయును! నీవెంతి చే
యదువు? నీవుతిప్ప లోకిమీగడ? పెండ్లికుమారులలేదా? "

"కలదు—నేనామాల చెప్పినది? మామూ! నీమీగ
రణోన్మేల? "

"నీవు బ్రహ్మచారి వేయెపోము. దురాత్మా! అప్పు
డీగోపాలపురపరిపాలన మేమైపోవుననిలెందుచుంటివి? "

"నాకువలదు. నీవెవ్వరినైన నెంచుకొనుము —"

“సరే ! అట్టికానిముద్ర

ఇల్లని నగేంద్రబాబు వెడలిపోయెను. స్వర్ణకుమారుడు
డలేలివగకకే చూచుచుండెను. అతనికి భుగ్గిటి కుటీలవైయుండెను. ఆననము రొద్రమైయుండెను. సగేంద్రుని, పైలక్ష్మణ
ములఁగాంచి స్వర్ణకుమారుడు తనలోఁ జెఱుఁపెననినవికొని
యెను. అతనికి జపముచేసికొనఁబలయుననునొచ్చు చూడన
మున మరలఁ బుట్టలేదు—ఆతనిచిత్తము చలించిపోయినది—

ఎ ని మి ద ప పృ క రణ ము.

హీరమణివ్యాధి.

హీరమణి యింటికివచ్చింది. ఆమెహృదయముచా
లక్ష్యోభించిపోవుచుండెను. ఇంకినామె యాదినము నుండెయుఁ
బొపము ప్రిపంచమున నుత్సాహమయ్యెలలొ జేరిలేదు.
ఆమెకు మాటిమాటికిని ననికుమాదునివోక్యములు జ్ఞప్తికి
వచ్చుచు మనస్సును కలఁచివేయుచుండెను. ఆమె యాదిన
మున నింటికివచ్చి పరుండెను. కాని, నిద్దురిపట్టలేదు. ఆమె
కెల్లాడలను చింతి, దుర్దశ, ఇవియే కాన్పించుచుండెను. కా
ని, యామె కెచ్చటను సంతోషము, సుఖము, అనునవి కా
న్పించుట లేదు.

ఆ మోక్ష చూడాలంటే నీ నందరి సర్వములు చెరలా
 డుచున్నట్లుండెను. అది కంటకశిలామయని మోక్షాన్ని లక్షితన
 పర్యవేక్షిస్తే శమునలే గాస్పించుచుండెను. ఆహా! ఇంక
 లోకమున సంతోషమెక్కడనున్నది! సుఖమెచ్చటనున్నది!
 సంతోషసుఖములు ఏమిటయని యామె
 తలంచుచుండెను.

కొంచెం భాగ్యవంతునకు సుఖముగలదనియు, దరి
 దురకు దుఃఖముగలదనియు జెప్పదురు. కాని, యది కే
 వలము పొరపాటు. ఎచ్చట దృష్టియున్నదో, యచ్చట సంతో
 షముండును. ఎచ్చట సంతోషముగలదో, అచ్చట సుఖ
 ముగలదు. ఎచ్చట దుఃఖముగలదో యచ్చట కష్టముగలదు.
 దరిద్రుడయినను సంతృప్తిచిత్తుడయినచో సుఖవంతుడ
 గును. భాగ్యవంతుడయినను, అసంతృప్తిచిత్తుడైనచో దుః
 ఖుగును.

హీరమణి కేమిలోపమున్నది? ఆమెకు గట్టుటకును
 తినుటకును అన్నియునున్నవి. కాని, యేమి బాధము? ఆమెకు
 సంతోషములేదు. దానివలన సుఖముకూడలేదు. మరద్యప్త
 శోకదేవతే యామె యిరుపార్శ్వముల నిలిచి యామెకు విచార
 మయవింజోభురలను పెనదుచున్నవి. ఇంక నామెకు సుఖమె
 ట్లువచ్చును? పాపమువలన శిక్షార్థముకలుగును. దాని

నలన నుఖము జూన్యముగను. ఇంక హీరజన్మనుభ్యమున నుఖమేలేదా? ఆమెజీవనము దుఃఖముతో, స్థితిముకావలసినదేనా?

పుష్కరిణినుండి యింటికిగిరితరువాత నిరంతరా లోచనలచే హీరకుఁ జాలసేపు నిద్దురపట్టలేదు. తుదకెల్లో యామె కోడికూతవేళకు నిద్రించెను. ఆనిద్రాకూడ నామెకు నిరంతరాయముగ పట్టలేదు. ఆమె కొకస్వప్నమువచ్చెను.

ఆస్వప్నమున హీరమణి పుష్కరిణికడఁగూర్చుండి యుండెను. ఆమెకడకప్పుడు జ్యోతిష్కునితోఁగలసి హైమవతియువచ్చెను. ఆమెమోము పూర్వమువలెలేదు. హైమవతి శిరోఽము లంబద్ధములైయుండక ఏముక్తములైయుండెను. ఆమెమోము మాల్స్యమయమైయుండెను. శరీరమున ఘోనవస్త్రములు కట్టబడియుండెను. ఆమెయిరుఁగన్నలు నారుణ్యమును విహించి సంధ్యారాగమును విహించుచుండెను. మోము జేవురించి భయంకరముగ నుండెను. ఆమె ఎడివడినడచుచు హీరమణికడకు వచ్చి,

“హీరా! నీయాయువు మట్టమయినది. నీవివిచారముతోడనే మృతినందెదవు. నీవుచేసినకృత్యములకు, ఫలమను భవించుటకై నాదగ్గరకురమ్ము. చిన్ననవకుమారుఁడు వీసికొనివచ్చును. * అనివలికెను.

ఆ మావిలువని హీర నిజానికిపోయెను. అవి యతిభ యంకరములైయుండెను. ప్రకంఠితానియవదై, హీర క్రిందబడిపోయెను. హైమవతి యామెనైపున నొకతన్నుతన్ని పెడలిపోవుచుండెను. ఆతన్నువలన నామెకుమెలకువవచ్చెను. ఆమెకికను హైమవతి యాడిననిఘరనాక్యములు శ్రీనివాసము లగుచుండెను. అవి యెచ్చటనుండియో, మేఘగర్జనలతోమిశ్రితములై నభోమండలమునుండి వచ్చుచునే యుండెను. హీర చాలభయపడిపోయెను.

ఆమెహృదయము కొట్టుకొనుచుండెను. తాపము హెచ్చిపోవుచుండెను. ఆమె కెంతయో ద్వారమువచ్చిపట్టిం దెను. అట్లే యామె నేపై బడిపోయెను.

తెల్లని రిసెరునాత నాయుల్లుగుడుమట కొకదాసి యచ్చటికివచ్చెను. కటిక నేలమీదబడిపోయిన హీరంజూచి యది చాలనాశ్చర్యపడి యాపదవృత్తాంతమును కుమందవతి కెఱింగించెను. ఆనాటినుండియు హీరమణిహృదయమున నొకవిధమగు వ్యాధిప్రవేశించెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

నవకుమారులను సంతకము.

నవకుమారుల డొకదినమున మరల స్వర్ణకుమారులకు దర్శనమిచ్చెను. ఆ స్థలము శుక్తిమతీనదీతీరము. సమయము నాయంతాలము. అప్పుడచ్చటికి స్వర్ణకుమారుడొస్తానన్నామేగియుండెను.

చీకటి యప్పుడప్పుడే న్నాయించుచుండెను. కీలక పంగిమునిస్వినము లెల్లయెడల వినబడుచుండెను. శుక్తిమతీనదీతీరంగింబులు కలకలారావంబులతో జరగిపోవుచుండెను. అందండు సైకతకూలంబులు నదీప్రవాహమున విరిగి నీటిలో బడుచుండెను. ఆ సైకతకూలంబులు విరిగి పడినప్పుడు మాత్రము జలమందు కలకలం, మరల స్వచ్ఛందగ భీరభావముతో బ్రహంచుచుండెను. నదీవేగం పనగొట్టుకొని వచ్చు తరుకాండను అందండు శుక్తిమతీజలంబులై గాన్పించుచుండెను. అందండు నదీమధ్యమున నొక్కొక పక్షం నిశ్చలముగ బ్రయాణమొనర్చుచుండెను. ఒక్కొకచో నందలి బాట సాగులు నాయంతాలభోజనములకై యెచ్చి నకుంజేరుచుండిరి. ఆ పడవలలోని మినుకుమినుకుమనుదీప్తుగాంతు. లొడ్డునకు గాన్పించుచుండెను. ఆకనమున నప్పుడప్పుడే తల

సూపుచున్ననత్తరిమాకలు ఈక్రిమతీజలగులఁ బ్రతి
ఫలించుచుండెను. ఆసమయమున నొకరిగద్దరువిలాసపురుషు
లాపికతాతలంబున సంగీతిధ్వారమునర్చుచుండిరి. అనేకు
లుస్త్రీలు మృణమయపాత్రముల జలముంగొనిపోవుచుండిరి.
మరికొందఱు తాయినకుకతిన్నెపై—సచ్చూచ్చట గూపులు
గూపులుగఁ గూర్చుండి నేమేమియో లోకాభిరామాయణ
మొంతులతోఁ జెప్పకొనుచుండిరి.

సవకుమారునింజూచి స్వస్థికుమారుఁడు సమస్కరించి
యిటునియెను.

“ మహాశయా ! ఎప్పుడువచ్చితిరి ? ”

“ ఇప్పుడే ! —కాని, యేమట్లుచిక్కిపోయితివి? మ
నోవ్యాధిగూ ? లేక, భుజించుటలేదా ? ”

“ ఏదియును లేదు. కొంచెముసేపిటకూర్చుండముగం
డు—చల్లగనున్నది ” వారిరువురు నాసైకతస్థలంబున నాసీ
నులైరి.

స్వస్థ—మీచరిత్రమేమో చాలగనున్నదంటిరే !
కాని, చెప్పురైతిరి.

సవ—నాయిప్పటిపేరు సవకుమారభట్టాచార్యుఁడు—
నేను చాలగుప్తముగ నున్నాడను—మహాశయా ! నే
రో యంవృత్తాంతము కొన్నినాళ్లకుఁ దెలియఁగలదు.

హైను న తి.

నేనిప్పుడు నీకడకు వచ్చిరవృత్తాంతము వేలు.

స్వర్గ—అదియేమి ?

నవ—ఇక గొన్ని దినములలో హీరమణి మృతినరదును.

స్వర్గ చంద్రుఁ డాశ్చర్యపడియెను.

“హీరమణి గూ ?” అనియెను.

నవ—అవును—నామాటనిశ్చయము. నాజ్యోతిష మందలి సూర్యుని మెంటిఁజూకుఁగలదో నీకే తెలియఁగలదు.

నవకుమారునిమాటపై స్వర్గకుమారునకుఁ బాలన ముక్తమగులదు. అతఁ డాశీసమాటలను విశ్వసించెను. అటువారువారి వారేమేమో చాలఁదడవు సంభాషించిరి—నవకుమారుఁడు తి నకుఁగీరాభిమంతుఁడై పోయెను.

పదియవ ప్రకరణము!

నవకుమారునిమాట నిశ్చయమే!

హీరమణివ్యాధి యానాఁటికానాఁడు హెచ్చుచుం డెను. ఆమె యున్నాదగ్గరయై నిరింతరముపిచ్చిపిచ్చిపాట లంటబాడుచుండెను. ఆమె కనవరతిము ద్వారమువచ్చుచుం డెను. నేడామెకు జీవితాశ యేమాత్రమును లేనట్లుండెను.

నైదుర్మిలు సంతోషించి యాపదముల నిచ్చుచుండిరి. కాని, మనోన్యసికి మందుగలదా ?

ఆమాట హీరమణికిఁ దెలియును. ఆమె తనకు నైదుర్మిలిచ్చిన యాపదములనెల్ల శయ్యకిందవైచి యుంచుచుండెను. అవి యంతములై శయ్యకిందకి ముగిగుంచుండెను. హీరమణి నూయుచు తువముట్టినట్లుగ పడుచుండెను. స్వచ్ఛందగౌరవముగల నూమెముగము రక్తపీసితచే న్నయ్యింపించునట్లు ముందాల్చెను. ఆమె సుష్కిలచిహ్నమును. ఆమె హృదయపాపము, పశ్చాత్తాపముచే నించిపోయినది. కాని, యామె కింకను స్వీకృతుమారునిమీఁదఁగలఁగోతు నశింపలేదు. ఆమె తిఁజీవితకాలమధ్యమున నానానొకమారు ధర్మింపఁబలయునని తలంచుచుండిను—కాని, యాతిఁ డెన్నినాళ్లకును నామెకు దర్శనమేయాయలేదు.

ఒకనాఁ డామెకు నాచిముగ్ధిమిక్కు చాలగిందరగోళముచేసెను—కుమీ దనతియు నగేంద్రబాసను, ఆమెమంచముకడఁగూర్చుండిరి. హీరమణికి మందులుపోయిన గుర్మిలసంఖ్య కానాఁడు పరిమితియేలేదు. ఎన్నిమందులిచ్చినను లాభములేకుండెను. ఆరాత్రి జీవించినచో నామె నూరేండ్లుబ్రదుకునని వైద్యులు చెప్పుచుండిరి. కాని, యామె కారాత్రి యెట్లుగడచును ? ఆమె జీవించుమార్గ మేమియును

లేదు. ఆమె కామాశుముననించింది. కంఠముననే ఉన్న
గ్రామీణుని. మాటగొడవగొవోయెను. మాట నిగ్గితైలి
యించుండుటలేదు. ఆమె తనదగ్గరనున్న కుముదవతితో మె
ల్లగా, "స్వర్ణి—దర్శనము—" అని పఠించెను.

ఆమెవాక్యార్థము కుముదవతికి బోధపడియెను. ఆ
మె రాధాకృష్ణమందరిమునకరిగి కుమారునిజూచి "నాయ
నా! అవనానకాలమున నిచ్చు జూడఁగోరుచున్న హీరమ
ణికి దర్శనమిమ్ము—" అని పఠించెను. ఆమాటల కాలని
హృదయము కరిగిపోయెను. అప్పుడా తనప్రక్కనే ననకు
మారుడుకూడ నుండెను. వెంటనే యిరువురును హీరమణి
కడకువచ్చిరి. హీరమణి స్వర్ణకుమారునకు నమస్కరించి
లేవఁగాయెను. కాని, బలహీనతచే నామె లేవలేకపోయె
ను. ఎల్లరును "ఎలదు—ఎలదు—" అని పలికిరి. ఆమె ప
రుండి స్వర్ణకుమారుని తనదగ్గరఁ గూర్చుండుమనియెను.

స్వర్ణకుమారునకు హీరమణినిచూచుటతోడనే గుం
డెలుపగిలిపోయెను. అతఁ డెచ్చడును సట్టివికారస్వరూపిణి
ని చూచియుండలేదు. ఆమెయిష్టానుసారి మార్తఁ డెచ్చ
ట నానీనుఁడయ్యెను. స్వర్ణకుమారుఁడు కన్నులుమూపికొని
కూర్చుండెను. అతఁ డిఁకనామెమోమునంకఁ జూడఁజాలక
పోయెను. హీరమణి యీతనిచేయిపట్టుకొని యస్పష్టధ్వని

తో స్వచ్ఛందోద్యమం గెను.

“స్వచ్ఛందమారా ! నిన్నే నాకునిగా — తలచితిని. కాని, — ని కోర్కె యీజనమైన ఫించినదికాదు — హై మను చంపింపవాసాత్ముగాలను నన్నుక్షమింపు. — స్వచ్ఛంద — నన్ను — క్షమింపనా ! ”

ఆమె కామూఠము హెచ్చెను. ఇంక మాటాడజాలకపోయెను. ఆమె చూచినానానేగముచే దుష్టిని ప్రోపించుచుండెను. మరల నామె యోపక తెచ్చుకొని వరియు నిట్లు చెప్పబోయెను.

“ఆహాము — చేసితిని — అనుభవించితిని — ఇంక — క్షమ — దైవమునొద్ద — ఇదియే — ప్రార్థన — స్వచ్ఛంద ! — క్షమింపుము ! ”

ఆమెమాట మరల సన్నగిలెను. ఆపేదనచే నామె కొట్టుకొననాగెను. ఆమెకు మరిణయూతన కలిగెను. అందఱును దుఃఖించుచుండిరి. కుముదపతి యామెను గొరిగించుకొని యేడ్చుచుండెను. వృద్ధదాసుఁడొకఁడు రామభజనముచేయుచుండెను.

స్వర్ణకుమారునకు విడిచింపుటకు వీలులేని యొకవిధ మగుచింతకలిగెను. ఆతనికిన్నలనుండి యప్రయత్నముగ నుత్థవ రోణంబులు రాలసాగెను. ఆతఁ డిదివరకు నెప్పు

దు నిష్క్రమింపబడియెరుంగఁడు.

హీరమణి మరల మాటాడెను.

"హా ! — స్వర్గ — పోవుచున్నాను — త్వ — నేను
చచ్చు — చున్నాను — త్వ — స్వర్గ — స్వర్గ —"

ఆనామోచ్చరిణముతో నామెని క్కు నిలిచిపోయె
ను. ఒకింత సేపున కామెకాలు నేతులు చుట్టుకొని పోవుట కా
రంభించెను. కుముదవతియు — నగేంద్రునిదును హీరమణిని
గిరిందఁబరుండఁ బ్రియమొనఁగి దుఃఖించుచుండెరి.
ఒకింత సేపున కామెపొయి నాయువులు మహానయి పరిచ
మొనఁగి లిలిపోయెను. అందఱును దుఃఖిసాగరమునముంచి
గిరి. స్వర్గకుమారుడు సనకుమారుడు చెప్పినది సత్యమైనద
ని యనుకొన నాగెను.

పదునొకండఁ పరికరణము.

ఉన్నాడునిప్పుతి.

హీరమణి మరణముచే నగేంద్రుని హృదయము చెద
రిపోయెను. ఆసరశర్వచూపిణి — ఆపేమమము — ఆ హాసం
దదాయని — ఆపిల్చి భక్తియుక్త — హీరమణి మృత్యునందిన
తరువాత నీలోక మరణ్యప్రాముఖ్యుగ నగేంద్రుని బా
హింనుచుండెను.

హీరఘృశిప్తి గోగ్రమృశకశ్యంశ ప్రిమగలకు. అతనికి పూర్వీకతాన మేమియు లేనందున నాతడ జామనే తన యునిగను తనయగను తలంచుచుండెను. అతనిప్రేమ బల వత్తరమై పదగుటచే దాసి నాశండు ఖండింపజాలకులడెను.

అతడడు నిరంధరము చింతాకాగ్నితుడై యుండెను. ఒకరితో మాటాడుట లేదు. ఒకరిని చూచుట లేదు. ఆతడ డున్నాచువివలె నుండెను. హీరమణియు నిశ్లేప విచారముచే మృతినందినది. ఒకటికి రెండగునేమో యని మూలనిషేషయమున నెల్ల రహమానక్షకుచుండిరి. వారియనుమానమే నిశ్చయమయ్యెను. క్రమముగా నాతనికి మనోవ్యాధి ప్రబలమై శరీరము శుష్కించిపోయెను.

ఉద్యోగియొక్కడు సంకేతములు చేయుటకై కాగితములను తీసికొనిపెచ్చెను. కాని, అతడడు సంకేతములు చేయలేదు. అతనిగదిరి వెడలఁబెట్టెను. ఉద్యోగి వెడలిపోయి కాగితములమీఁదఁ దానేసంకేతములను చేసెను. దానినెవ్వరును నమ్మలేదు. ఉద్యోగులందఱును బహిందారునిసంకేతమే యుండవలయునని నాదించిరి. కావున, నీయద్యోగి యేమిచేయఁటకును దోషక యారకుండెను. రాజద్యోహాలు చాల మొదలి ప్రిబలిరి. రైతులు పన్నుచ్చుటమానిచేసిరి. ఉద్యోగులు వచ్చినచోట పన్నులు రాబట్టుకొని హరితహరుండిరి.

రాజ్యము పాశయిపోవునెన్నకు విచ్చినది.

ఉద్యోగియొక్కడు స్వర్ణకుమారునికడకువచ్చి సర్వ వృత్తాంతమును నివేదించెను. స్వర్ణకుమారునకు నగేంద్రుని మీఁదఁ జాలఁ గోఁయుచున్న. అతఁడౌపయమున మందలించుటకై నగేంద్రునికడ కేగెను.

నగేంద్రునకు సహజముగ స్వర్ణకుమారునిమీఁద నీర్వ్యగలను. ఇదిసరకు నాశనిమీఁదఁగలిగినకోర్కము హీరమణిమృతిచేఁ బ్రబలమయ్యెను. హీరమణిమృతికి స్వర్ణుఁడే కారకుఁడని యాతినినిచ్చియాభివ్రామము.

స్వర్ణుఁడు నగేంద్రునికడకువచ్చెను. నగేంద్రుఁడు మాటాడలేదు. ముద్దుఁడై కూర్చుండియుండెను.

స్వర్ణ—మామా ! రాజ్యమల్లకల్లోలముగనున్నది. నగేంద్రుఁడు తిరమియలేదు.

స్వర్ణ—మాటాడనేమి ?

నగేం—ఘరాట్రాగ్ ! ఇదియంతయునీవలననే—

స్వర్ణ—నావలననా ! మామా ! ఏమి యాయునాత్రి

దము—

నగేంద్రుఁడు కోర్కావేశముచే వణికిపోవుచుండెను. అతనికి యుక్తాయుక్తి విచారణజ్ఞానము నగించిపోయెను. అతఁడు స్వర్ణకుమారునిచెంపమీఁద నొకదెబ్బఁగొట్టి,

"హాహుక్తా ! వెడలిపోమ్మ—" అని పలికెను.

స్వర్ణకుమారుడు యుక్తవయస్కుడు. అది యొక రిచేబడుటకు దగినవయసుకాదు. అతనిమనస్సు వికలమై పోయెను. తోడనే యాతడు "మామా ! నీవు కొట్టితిని నాకుఁ గోధములేదు. కాని, నీబుద్ధిహీనతకుఁ జాల సీచారించుచున్నాను. నీవు వెడలిపోమ్మనప్పు డిచ్చట నొకక్షణము నిలుచుట నాదితోషమే !" అని పలికి చివాలున వెడలిపోయెను. దానినొక సేనకుడు చూచుచుండెను. ఆతఁడు వెడలిపోయి కుముదవతితోఁ జెప్పెను. ఆమె శోకించుచు కుమారునికై వెదకించెను. కాని, యాతఁ డెచ్చటను గాన్పించలేదు.

కుముదవతి శోక సాగరమునముంగెను. ఆమె శోకముంజూచి నగేందుఁడుగూడఁ జాలసేచేడ్చెను. తానుచేసినపని తప్పని యాతఁడు తెలిసికొనియెను. ఆతఁడు కృమముగ నున్మాదుఁడై పోయెను ఆయున్మాదము కృమముగ బలవత్తురమైచదిగఁ బరిణమించెను. ఇంక నదిప్రాణములను గూడఁ పీయఁగలిగియుండెను. గోపాలపురమందలి ప్రజలందఱును వారిస్థితికి విచారించుచుండిరి.

నగేందునిప్రాణవాయువు లాకస్మికముగ నెగిరిపో

యెను. దగ్గరనున్న ద్యుడు తన చేతిలోని ముఠానుగిచ్చెను
క్రిందఁ బాఱవై చెను.

పంక్తిఁగఁగి పరకరణము.

నవకుమారదర్శనము.

ఇంటనుండి వెడలి స్వర్ణకుమారుఁడు కోర్కెఁగొనఁగఁగా
రితచిత్తముతో నెచ్చటకుఁగోయెను? అతఁ డెచ్చటకుఁగో
గలఁడు? అతనికి వ్యసాన మెచ్చటనున్నది? అతఁ డొకస్థల
మాను నిర్దేశించికొనియెనా? లేదు. అతని కొకగవ్యసాన
ములేదు. ఒక మాత్రముమాత్రము. ఒక సాంఘ్యములేదు. సగేం
ద్రునినిష్ఠురవాక్యబాణపాతమును భరింపనోక—అతఁ డిట్లు
విడిచిపోయెను. కొంతదూర మేగుచురి కాలనికి నవకుమారుఁ
జుగురుపడియెను. నవకుమారుని కిదిగకై యన్నిసంతులు
ను తెలిపినది. అతఁడు స్వర్ణకుమారునిం జూచి, “స్వర్ణా!
ఎచ్చటికేగుచున్నావు?” అనిపలికెను.

స్వర్ణకుమారునిమనస్సు రోసిపోయినది. అతనికి విర
క్తిగలిగెను.

“ఎచ్చట నామరణమునకుఁ దగినయుపాయము గా
న్పించునో, యచ్చటికిఁ గోయెదను—”

“నకుమారుడుకుంచెమూలోచించెను. ఆతఁడెట్లనియెను.

“నీనిదివరలో నాకుటీరముంజూడవచ్చెదననుచుంటివి. ఇప్పుడువచ్చెదవా?”

“వచ్చెదను—”

ఇరువురును నవకుమారకుటీరాభిమఖిలై బయలువెడలిరి. మార్గవధ్యమూన నవకుమారుఁ డిట్లనియెను.

“స్వర్ణకుమారా! నీవు నాచరిత్రమును చెప్పుమంటివి. నాకిప్పుడు సమయమువచ్చినది. నాది గోపాలపురమే! నేనింటనుండి పోవునప్పటికి నీవు చాలఁ జిన్నవఁడవు. నాతిండిరి వవీనచంకోపాధ్యాయుఁడు. నేను చిన్నప్పుడు పైరాగులలోఁ గలిసిపోయితిని. తరువాత నేను ప్రయాగలో వృత్తినిదితిపని మాయంట నెవ్వరో చెప్పిరి. అట్లుపైని నేనొకనాఁ డింటికివచ్చితిని. అది నాయంకాలమగుఁ జేసెను, నేను చనిపోయితినిని పోయిచేసెను, ఆయారిని రందఱు పిశాచభ్రాంతిచే నన్ను రాలతో రుద్దిరి. నేను వేరుదిక్కులేక యీయూరికిఁగూఁపముననున్న యడవిలోఁ గుటీరమువైచుకొనియుంటిని. నాకొక చెల్లెలుండెను—ఆమెహైమవతి—”

హైమవతియనినతోడనే స్వర్ణకుమారుఁ డులికిపడినను. ఆతఁ డేకాగ్రచిత్తముతో వినుచుండెను. నవకుమారుఁ డింకనుచెప్పుచుండెను.

"నాతండ్రి కొన్నినాళ్లకు మృతినొందెను. -హైమవతి మీయిల్లుచేరినది. నీనామెను ప్రేమించితినని చాలసరి తలించితిని. కాని, దైవము వేరుగానూహించెను."

ఈమాటలు వినునప్పుడు స్వస్థకుమారుడు శోకాకు లచిత్తుడయ్యెను. నవకుమారుడు చెప్పసాగెను.

"హైమవతి నతలజలంబులందోర్నినహీరమీద నాకుఁ జాలఁ గోరిధనుండెను. నీనామెయం మురుజాడవ లయునని యున్నా జ్యోతిషముజెప్పెను. అట్లునాతి నా కొకస్త్రీ శుక్తిమతినదిలో దొంగిలెను. ఆమె యింకను బాల్మికయే. కావున హీరమణిచనిపోయినదిరునాత నామెను నీకిచ్చిపెండ్లిచేయవలయునని తలంచితిని—"

ఇట్లు సంభాషించుచుండఁగనే వారు కుశీరమునకు వచ్చిరి.

పదుమూడవ ప్రకరణము.

హైమవతి నిజముగ మృతినొందినదా?

హైమవతి నిజముగ మృతినొందినదా? లేదు. ఆమె యట్లెమ్మనినదియెడల గ్రంథమునకు హైమవతీనామకము లవచ్చును.

హైమవతి.

“అసపరుషుడగు ముక్తిమతిజలం బలమండి రక్షించిన దామెనే! స్వర్ణవలకుమారులు కుటీరమాలానికేగిరి. అచ్చట స్వర్ణకుమారుని కాకిశ్మికముగి హైమవతి గాస్పించెను. ఆ తఱచు వెంటనే భ్రమరజెంచి మూర్ఛపోయెను. హైమవతి వెంటనే “హా! నాథా!” యని యత్తచుచువచ్చి యాతనినిగన్చు నాకలిఃపిలాతలమంచుండి తీసి తనయంకిభాగమున నిడుకొనియెను. ఆనాటింకను లేవలేదు. ఆమె యాతనినే మోముపై నిర్రుట్టితిలోదకమం జల్లుచుండెను. కొంత ఖండి కానిడు లేచెను.

“హా! హైమవతి! నీవింకను జీవించియుంటివా? నేను నిద్రించుంటిగా? మేల్కనియుంటిగా?”

“అసపరుషుడగు నాతఁడా మెనుగ్గఁగఁగిలింతుకొనియె ను. చిరకాలమునకుఁగఱిగిన సందర్భముచే నాప్రేమయమూర్తులు—అగాధమగునెంతటి సంతోష సాగరమున మునింగియుండినో, అసభముగలనూతనదంపతు లూహించుకొందురుగాక! వారిసంతోషమును, సౌఖ్యమును వర్ణింపఁ దలంచినచో నీచిన్నిపౌత్రముచాలదు. కావున, దానిని మా పాతకుల యూహించుకొందురుగాకయని వదలివేయుచు న్నారము.

పదునాల్గవ ప్రకరణము.

మంగింపు.

గ్రంథమును పూర్తిరంగులచినదిమొదలు వారితోఁ బరిచయములనెయున్న మేమిప్పుడు మాపాఠకమహాశయులకడ సెలవుఁదీసికొనఁజేసిననాఁగ మగుచున్నారము !

ఇంకొక్క మేమీచరిత్రమునఁ జెప్పఁజేసినవిశేషాంశము లేవియును లేవు. స్వర్ణకుమారుఁ డింటికేగి మాతలు నిమరణమునకై చింతించి— గూరినీకీ బారతాక్షికకృత్యమాలను నిర్వర్తించెను. అటులేరువాటి నొకనభిమహూర్తమున, స్వర్ణకుమారుఁడు హైమవతిని పంచామూని గోపాలపురపుడమిందాదుఁడయ్యెను. నవకుమారుఁడు తనజీవిత శేషమును గోపాలపురమున గడపెను. అతనియద్భుతచరిత్రమున కందఱును వెఱగుపడిరి.

నవకుమారునివసకుటీర మిప్పుడు విహారమందిర మయ్యెను.

సంపూర్ణము.

అనుబంధ గ్రంథములు.

1. కాధారాణి.	0	4	0	0	4	0
2. యోగ శాస్త్రము.	0	3	0	0	3	0
3. రాజభక్తి.	0	2	0	0	3	0
4. శ్రీ.	0	3	0	0	4	0
5. సాధన.	0	5	0	0	7	0
6. ఇందిర.	0	3	0	0	4	0
7. పృథ్వివతి.	0	2	0	0	3	0
8. మాలతి.	0	1	0	0	2	0
9. కమలాకాంతుడు.	0	1	0	0	2	0
10. * పరిమళ.	0	0	0	0	2	0
11. రజని.	0	0	0	0	2	0
* 12. నీరజ.	0	0	0	0	2	0
13. శీతావనాసము.	0	5	0	0	7	0
14. ఉన్మాదిని.	0	3	0	0	4	0
15. సంసారము.	0	4	0	0	5	0
16. ఆరణ్యిక.	0	0	0	0	2	0
17. విమోచిని.	0	3	0	0	4	0
18. కృష్ణకాంతునీమరణశాసనము.	0	0	0	0	2	0
19. చంద్రసేనుడు.	0	4	0	0	5	0
20. వ్యాఖ్యానార్థబృహత్సంహిత.	0	2	0	0	2	0
21. ఉన్మాత్.	0	2	0	0	2	0
22. మిరాబాయి.	0	1	0	0	1	0
23. రాణీతారాబాయి.	0	1	0	0	1	0
24. కాబూలుసాహేబు.	0	1	0	0	1	0
25. భారతమహిళ.	0	5	0	0	7	0
26. భారతీయులముసలివేళములు.	0	2	0	0	2	0
27. హారావతి. (ప్రథమభాగము.)	0	3	0	0	4	0
28. హారావతి. (రెండవభాగము)	0	3	0	0	4	0

10998

